

Eindrapportage iXperiumdesignteam Koning Willem I College¹ 2021-2022

Designteam autisme

Aanleiding en praktijkvraag

De KW1C-locatie in Cuijk staat bekend als kleine zorgschool. Studenten vanuit de regio krijgen specifiek advies om hier naartoe te gaan. Bij de opleidingen ICT en Laboratoriumtechniek (LAB) zitten relatief veel studenten met autisme. Met hen worden intake+-gesprekken gevoerd, waaruit blijkt dat deze studenten veel kwaliteiten meenemen als zij de opleiding instromen. Echter de studenten lopen gedurende hun schoolloopbaan tegen problemen aan, bijvoorbeeld met betrekking tot algemene werknemersvaardigheden, sociale vaardigheden, solliciteren, (telefoon)gesprekken voeren, het vinden van een stageplek met passende begeleiding en het kunnen aangeven van de eigen begeleidingsbehoeften. De opleidingen willen studenten meer in hun kracht zetten. De studenten krijgen al verschillende vormen van begeleiding. Zo wordt er na de intake indien nodig een persoonlijk ondersteuningsplan met hen opgesteld en krijgen zij verschillende diensten aangeboden, zoals extra coachtijd van de eigen coach, extra ondersteuning bij het plannen en organiseren van hun studie en een stagevaardigheidstraining. De begeleiding van deze studenten is echter nog onvoldoende en verschilt sterk per leraar, coach en werkplekbegeleider. Studenten hebben meer begeleiding op maat nodig.

De praktijkvraag van het designteam luidt: Hoe kunnen we (onder andere leraren, zorgpersoneel, werkveld) studenten met autisme passende begeleiding bieden met behulp van ict, zodat zij succesvol zijn binnen hun schoolloopbaan en hun stage?

Werkhypothese/ontwerpvraag

De werkhypothese van het designteam is:

Door het gebruik van een vaste studentbegeleider die in samenspraak met de student op maat ondersteunt bij transitie momenten (vo > mbo, school > stage) en doelgericht werkt en daarbij gebruik maakt van een toolbox met een diversiteit aan opdrachten en geschikte (ict-)instrumenten

Verwacht ik voor begeleiding naar en tijdens transitie momenten

Onder mbo-studenten met autisme

Te bereiken dat studenten eigenaarschap nemen over het eigen leerproces

Omdat studenten zicht hebben op hun hulpvraag en kwaliteiten. Ze weten welke stappen ze kunnen zetten om hierin te groeien.

En dat zie ik aan studenten die zelfvertrouwen, verantwoordelijkheidsgevoel en zelfstandiger werken aan hun hulpvraag.

Activiteiten

Vooronderzoek

Het designteam is gestart met een kennismaking en een eerste uitwisseling van ideeën, wat heeft geleid tot een eerste aanscherping van het doel. Het team besloot zich te richten op

¹ Voorheen De Leijgraaf.

transitiemomenten: intake & stage voor studenten met autistisch spectrum van LAB en ICT. Het team gaf aan inzicht te willen creëren bij studenten (wat werkt voor jou?) en aan te willen sluiten bij praktijkvragen van leraren van LAB en ICT. Een van die praktijkvragen kwam van een LAB leraar, namelijk hoe kan ik een student met autisme het best voorbereiden op zijn stage?

Daarna heeft het team een uitgebreide verkenning uitgevoerd, gericht op problemen waar studenten met autisme tegenaan lopen tijdens transitiemomenten en de opleiding, oplossingsrichtingen daarvoor en mogelijke inzet van ict daarbij. Het team heeft daarbij gekeken naar inzichten uit onderzoek en naar praktijkervaringen. Het team heeft onderzoeksliteratuur bestudeerd en heeft gesproken met onderzoekers van het lectoraat Volwaardig leven met autisme van de HAN en een medewerker van het Dr. Leo Kannerhuis. Om de inzichten uit de grote hoeveelheid onderzoeksliteratuur te structureren, heeft het team een vraag ingediend bij de Kennisrotonde: Hoe kan het studieverloop van mbo-studenten met ASS bevorderd worden? Dit heeft een bruikbaar antwoord opgeleverd² en was voor het team een bevestiging van reeds opgedane inzichten. Een studentbegeleider zegt hierover: *“Wat wij uit de literatuur hadden gefilterd, dat stond daar ook met een paar mooie aanvullingen. Daarin werd duidelijk dat ons beeld goed was.”* Daarnaast hebben de studentbegeleiders uit het designteam verschillende praktijken bezocht (deels online) en gesproken met de begeleiders aldaar, o.a. BitSpecial, IT Vitae, Metis College, Minddistrict, Rijn IJssel, een autismecoach en een orthopedagoog.

Verder heeft het designteam informatie gekregen over mogelijk bruikbare ict-toepassingen vanuit het iXperium Health van de HAN. De mediamentor van het iXperium van Koning Willem I College heeft eveneens allerlei bruikbare ict-toepassingen aangedragen.

Op basis van alle inzichten heeft het designteam ontwerpeisen geformuleerd. De studentbegeleiders uit het designteam hebben feedback gevraagd op deze ontwerpeisen van collega's, specialisten en onderzoekers van het lectoraat Volwaardig leven met autisme. Het designteam heeft daarna de belangrijkste ontwerpeisen geïdentificeerd: maatwerk in begeleiding (elke student met autisme is verschillend) en begeleidingsgesprekken met één vaste begeleider. De begeleidingsgesprekken zijn o.a. gericht op eigen kwaliteiten leren kennen (reëel zelfbeeld) en opbouwen van een competentieprofiel, hulpvraag kunnen formuleren en samen met begeleider zoeken naar oplossingen (eigen regie student) en versterken van competenties van de student (o.a. reflectievermogen, stagevaardigheidstraining, werknemersvaardigheden, plannen, organiseren en afspraken maken). De student en begeleider beschikken hiervoor over een toolbox met meerdere instrumenten, zodat er steeds een bij de student passend instrument kan worden gekozen.

Ontwerpen, experimenteren en evalueren

De studentbegeleiders hebben een pilot geschetst en besproken met hun leidinggevende en later met het MT. De bedoeling van de pilot was dat tien eerstejaars studenten een vaste begeleider zouden krijgen. Deze neemt de intake af, stelt samen met de studenten het ondersteuningsplan op en begeleidt de studenten bij alle transitiemomenten. Daarnaast zou deze vaste begeleider ook de leraren begeleiden door middel van een intervisietraject waarin casussen worden besproken. De leidinggevende en het MT reageerden zeer enthousiast. De pilot zou in september 2022 van start gaan. Door fusieperikelen is dit niet doorgegaan.

De studentbegeleiders en de mediamentor hebben daarnaast een eerste versie van een toolbox ontwikkeld voor studenten met autisme en hun begeleiders. Na feedback van de procesbegeleider

² <https://www.kennisrotonde.nl/vraag-en-antwoord/studieverloop-van-mbo-studenten-met-autisme-bevorderen>

en de onderzoeker hebben ze deze aangepast. Gezien de beschikbare tijd, konden niet alle aanpassingen worden doorgevoerd, waardoor het aantal keuzemogelijkheden voor studenten niet zo uitgebreid is als gewenst.

De toolbox kon niet worden uitgetest door het designteam, omdat beide studentbegeleiders in het volgend schooljaar ander werk binnen of buiten de school hebben. De toolbox is zeker nog niet uitontwikkeld en zou studenten meer keuzemogelijkheden moeten bieden. Een studentbegeleider zegt hierover: *“Ik ben wel blij met het product, maar het had wel uitgebreider gekund”*.

Leerarrangement/product/ontwerp

Beschrijving product

Het designteam heeft de digitale toolbox ‘Studeren met autisme’ ontwikkeld. Het doel van deze toolbox is om studenten te helpen inzicht te krijgen in waar ze goed in zijn en welke hulpbronnen ze kunnen gebruiken kunt om lastige taken op te pakken. Bij de opzet van de toolbox is uitgegaan van het competentieprofiel van het Dr. Leo Kannerhuis. De onderwerpen van de toolbox voor studenten corresponderen hiermee, te weten: dromen en doelen, sfeer en persoonlijkheid, sociale vaardigheden, manier van leren en werken. Studenten kunnen, in samenspraak met hun begeleider, kiezen met welke onderwerpen zij aan de slag willen gaan. Bij voorkeur heeft elke student met autisme een vaste begeleider, die hen bij alle transitie momenten begeleidt. De studenten doorlopen per onderwerp een aantal stappen die nodig zijn om inzicht te krijgen in hun kwaliteiten en uitdagingen en in mogelijke oplossingen. De bedoeling is dat ze zo ontdekken hoe ze hun kwaliteiten het best kunnen inzetten en hoe ze op hun eigen manier kunnen omgaan met lastige taken in het leven. Daarbij is uitgegaan van het principe van Design Your Life³, waarbij studenten worden uitgedaagd om samen met hun begeleider hun eigen oplossingen te creëren, uit te proberen en te evalueren. De uitkomsten van hun zoektocht kunnen studenten een plek geven in een competentieprofiel (uitgewerkt in Microsoft Forms). Elk onderwerp bestaat uit drie delen:

- Kennis en inzicht: informatie die de student helpt bij het begrijpen van het onderwerp.
- Toepassing: oefeningen en opdrachten.
- Tools ter ondersteuning: (digitale) hulpmiddelen die studenten kunnen helpen om hun doelen na streven.

De toolbox bevat daarnaast een handleiding voor leraren en coaches. Zij krijgen daarin adviezen en handvatten voor het intakegesprek met studenten, intervisie met leraren en de begeleiding van de student met behulp van de toolbox. Het intakegesprek is gebaseerd op de STAP-methode. Stap staat voor Schooltransitie Afstemmingsprogramma⁴.

Mate van differentiatie en zelfsturing en rol van ict

Aangezien elke student met autisme uniek is, is maatwerk een belangrijk uitgangspunt bij de begeleiding van studenten en dus ook bij de toolbox. Een ander belangrijk uitgangspunt is eigen regie van de student. Daarom is de inrichting van de toolbox gebaseerd op het principe van Design Your Life. Er is dus vergaande differentiatie en zelfsturing mogelijk.

³ van Huizen, J. C., Waardenburg, T. S., van Dijk, J., Staal, W., & van der Voort, M. C. (2022). *Design your life: A toolkit that helps young autistic adults create their own supportive technologies*. Abstract from Supporting Health by Technology 2022, Groningen, Netherlands.

⁴ <https://www.hsleiden.nl/transformaties-in-de-zorg-voor-jeugd/onderzoek/stap>

Studenten kunnen in samenspraak met hun begeleider zelf kiezen met welke onderwerpen in de toolkit zij aan de slag gaan. Ze worden daarbij uitgedaagd hun eigen kwaliteiten, uitdagingen en oplossingen in kaart te brengen, uit te testen en te evalueren. Zo krijgen ze steeds beter een beeld wat voor hen werkt. Studenten kunnen in samenspraak met hun begeleider zelf kiezen welke opdrachten ze uitvoeren en welke tools ze willen uittesten. Studenten kunnen ook zelf oplossingsrichtingen en tools aandragen.

De toolbox is digitaal. Hij is ontworpen in Articulate, wat het mogelijk maakt hem te koppelen aan elke leeromgeving. In de toolbox worden suggesties gedaan voor diverse digitale tools die de student zou kunnen uitproberen, zoals de apps Ritmecodes, Mijn eigen plan en Todoist, een pictogramagenda, een online cursus solliciteren, etc. Belangrijk is dat de student een bij hem passende tool kan kiezen. Wat werkt verschilt per student.

Onderzoek toolbox

De toolbox is niet uitgetest. Het is wel de bedoeling dat coaches en studentbegeleiders bij de ict-opleidingen met de toolbox gaan werken. Overwogen wordt om hier een implementatieteam aan te koppelen.

Kennis en inzichten

Opbrengsten voor de leraren

De leraren hebben door deelname aan het designteam nieuwe inzichten gekregen over hoe zij studenten met autisme kunnen begeleiden. Zaken die zij in dit verband noemen zijn:

- Anders naar de student kijken. Veel meer oog hebben voor hun kwaliteiten en minder uitgaan van wat niet lukt.
- Uitgaan van de kwaliteiten van jongeren en hen helpen hun eigen talenten te benutten.
- Niet alleen van jongeren vragen dat zij zich aanpassen aan school of het werk, maar ook nagaan in hoeverre school en het werk zich kunnen aanpassen aan jongeren.
- Een vaste begeleider voor elke student, die ook leraren begeleidt en hen vertelt wat de student nodig heeft.
- Het belang van een goede vertrouwensband van de begeleider met de jongeren, o.a. door goed naar hen te luisteren, door een vragende stijl en door jongeren eigen regie te geven bij het oplossen van hun problemen.
- De inzichten uit Design Your Life: de student heeft zelf de regie en ontwerpt zijn eigen oplossingen.

Verder hebben leraren een gedegen toolbox in handen gekregen waardoor het beter mogelijk voor ze is om studenten met autisme te begeleiden.

Opbrengsten voor de lespraktijk

De toolbox is nog niet gebruikt in de praktijk. Een opbrengst voor de lespraktijk is dat er met de leraar uit het laboratoriumonderwijs die tegen transitie bij de stage aanliep, situaties gemaakt zijn die op school geoefend kunnen worden en die de student voorbereiden op de plek waar hij gaat werken. Dit vanuit het inzicht dat zelfregulatievaardigheden het best in de praktijk geoefend kunnen worden.

Opbrengsten op school/instellingsniveau

Er is een toolbox voor studenten en leraren, die gebruikt kan worden bij de begeleiding van studenten met autisme.

Bevorderende en belemmerende factoren

De praktijkvraag was afkomstig van de studentbegeleiders, waardoor hun eigenaarschap enorm was. Ze hebben zich met volle overgave ingezet voor het designteam. Dit komt volgens hen ook doordat *“we hart hebben voor de student. We hebben echt iets met studenten met autisme”*. Dit heeft er volgens de leidinggevende ook toe geleid dat de studentbegeleiders alles hebben gedaan wat nodig is.

Er was ook veel draagvlak voor deze vraag bij het MT: *“ze hebben unaniem voor deze vraag gekozen”* zegt een studentbegeleider. De leidinggevende is trots op het designteam en geeft aan dat er steeds effectieve bijeenkomsten zijn geweest. Het designteam heeft steeds het doel voor ogen gehouden en er samen vanuit de verschillende vakgebieden van geleerd. Er was ook een goede communicatie onderling én naar buiten. *“Het is een voorbeeld voor hoe je met elkaar samenwerkt over verschillende vakgebieden en binnen de organisatie.”*

De studentbegeleiders zijn zeer actief en leergierig geweest in de fase van het vooronderzoek. Ze hebben op allerlei manieren informatie verzameld en hebben zich laten inspireren en leiden door inzichten uit onderzoek en praktijk. De inbreng vanuit het lectoraat Volwaardig leven met autisme van de HAN, het Dr. Leo Kannerhuis, de Kennisrotonde, de praktijken en het iXperium Health hebben bijgedragen aan nieuwe inzichten en zijn mooie voorbeelden van kennisontsluiting en -benutting, zoals de wens om studenten met autisme een vaste begeleider te geven, studenten zelf te betrekken bij het bedenken van voor hen passende oplossingen en het inzicht dat studenten zich niet alleen moeten aanpassen aan het onderwijs, maar dat het onderwijs zich ook moet aanpassen aan de student. De studentbegeleiders stonden heel erg open voor nieuwe inzichten. Een studentbegeleider geeft hiervan verschillende voorbeelden, waaronder: *“Onze doelgroep zijn jongeren die vastlopen in hun stage. Dat bedrijf heeft het helemaal ingericht op die jongeren en is daarbij vooral uitgaan van hun mogelijkheden. Zodat jongeren in hun kracht komen te staan en kunnen doen waar ze goed in zijn. Dat willen we op school ook, dat ze hun eigen talenten kunnen benutten. Dat jongeren zich niet altijd moeten kunnen aanpassen aan school, werk, maar dat die plekken zich ook aanpassen aan die jongeren.”*

De studentbegeleiders hebben een positief ontvangen presentatie gegeven van het onderzoek en de beoogde pilot aan hun leidinggevende en het management.

Knelpunten bij het designteam zaten vooral op organisatieniveau. De fusie tussen De Leijgraaf en Koning Willem I College en het daaraan gerelateerde vertrek van een van de studentbegeleiders (de beoogd uitvoerder van de pilot) en gebrek aan uren bij de andere studentbegeleider hebben ertoe geleid dat de pilot niet is uitgevoerd. Door de fusie dreigen ook eerder gemaakte afspraken, keuzes en beleid opnieuw ter discussie te worden gesteld of zelfs van tafel te vallen. Ook is een geplande crash course design thinking niet doorgegaan, omdat de procesbegeleider vanuit de organisatie een andere dringende opdracht kreeg. Hierdoor konden het designteam geen inzichten van andere begeleiders verzamelen.

Implementatie en vervolg

De bedoeling is dat de toolbox gebruikt en ook aangevuld gaat worden door coaches en andere studentbegeleiders van de opleidingen ICT en LAB. Ook studenten zouden suggesties moeten kunnen doen voor de aanvulling van de toolbox. De betrokken studentbegeleiders en mediamentor willen nog een toelichtingsfilmpje maken, waarin ze vertellen wat de achtergrond van de toolbox is en hoe je de toolbox kunt inzetten. Dit met het oog op de verspreiding van de toolbox.

Een volgende uitdaging is om ook andere opleidingen zoals horeca hierbij te betrekken. Voor implementatie is het noodzakelijk dat mensen binnen de hele organisatie ervoor gaan staan. Door de fusie staat de borging van het product van het designteam echter onder druk. Er is een nieuwe directeur gekomen (vanuit een andere opleiding) met een andere visie. Hierdoor is het onzeker of

eerder gemaakte afspraken doorgang zullen vinden. De leidinggevende van de studentbegeleiders:
“Voor het verder uitrollen heb je commitment van de directie nodig.”

Verantwoording

Dit designteam maakte deel uit van de MBO Onderzoekswerkplaats Gepersonaliseerd leren met ict. Het designteam bestond uit twee studentbegeleiders van de opleidingen ICT en laboratoriumtechniek, een mediamentor, een hbo-student en een procesbegeleider van Koning Willem I College. Het designteam werd ondersteund door een onderzoeker van het iXperium Centre of Expertise Leren met ict.